דלא מקנח לכו בחספא ולא קטיל לכו כינא אמנייכו ולא שליף לכו ירקא ואכיל לכו מכישא דאסיר גינאה: אמר ליה רב הונא לרבה בריה מאי טעמא לא שכיחת קמיה דרב חסדא דמחדדן שמעתיה אמר ליה מאי איזיל לגביה דכי אזילנא לגביה מותיב לי במילי דעלמא א"ל מאן דעייל לבית הכסא לא ליתיב בהדיא ולא ליטרח טפי דהאי כרכשתא אתלת שיני יתיב דילמא משתמטא שיני דכרכשתא ואתי לידי סכנה א"ל הוא עסיק בחיי דברייתא ואת אמרת במילי דעלמא כ"ש זיל לגביה היו לפניו צרור וחרס רב הונא אמר מקנח בצרור ואין מקנח בחרס ורב חסדא אמר מקנח בחרס ואין מקנח בצרור מיתיבי היו לפניו צרור וחרס מקנח בחרס ואין מקנח בצרור תיובתא דרב הונא תרגמא רפרם בר פפא קמיה דרב חסדא אליבא דרב הונא באוגני כלים: היו לפניו צרור ועשבים רב חסדא ורב המנונא חד אמר מקנח בצרור ואין מקנח בעשבים וחד אמר מקנח בעשבים ואין מקנח בצרור מיתיבי המקנח בדבר שהאור שולטת בו שיניו התחתונות נושרות לא קשיא הא בלחין הא ביבשין הנצרך לפנות ואינו נפנה רב חסדא ורבינא חד אמר רוח רעה שולטת בו וחד אמר רוח זוהמא שולטת בו תניא כמאן דאמר רוח זוהמא שולטת בו דתניא הנצרך לנקביו ואוכל דומה לתנור שהסיקוהו על גב אפרו וזו היא תחלת רוח זוהמא הוצרך ליפנות ואינו יכול ליפנות אמר רב חסדא יעמוד וישב יעמוד וישב רב חנן מנהרדעא אמר יסתלק לצדדין רב המנונא אמר ימשמש בצרור באותו מקום ורבנן אמרי יסיח דעתו אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי כל שכן דכי מסח דעתיה לא מפני אמר ליה יסיח דעתו מדברים אחרים אמר רב ירמיה מדיפתי לדידי חזי לי ההוא טייעא דקם ויתיב וקם ויתיב עד דשפך כקדרה ת"ר הנכנס לסעודת קבע יהלך י' פעמים של ארבע [ארבע] אמות ואמרי לה ד' פעמים של עשר עשר אמות ונפנה ונכנס ויושב במקומו: **מתני'** (א)חרס כדי ליתן בין פצים לחברו דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל בו רביעית אמר רבי מאיר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר [1]לא ימצא במכיתתו חרש לחתות אש מיקוד אמר ליה רבי יוסי משם ראיה ולחשוף מים מגבא (א): **גמ'** (איבעיא להו שיעורא דרבי מאיר נפיש או שיעורא דרבי יוסי נפיש) מסתברא שיעורא דרבי יוסי נפיש ומקרא שיעורא דרבי מאיר נפיש דאי סלקא דעתך שיעורא דרבי יוסי נפיש לייט לה במנא זוטרא והדר לייט לה במנא רבה אמר אביי [מתני' נמי] לחתות אש מיקידה גדולה: רבי יוסי אומר משם ראיה: שפיר קאמר ליה רבי יוסי לרבי מאיר ורבי מאיר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא מידי דחשיב לאינשי דלא לישתכח ליה אלא אפילו מידי דלא חשיב לאינשי לא לישתכח ליה:

הדרן עלך המוציא יין

אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה שמטמאה במשא כנדה שנאמר [2]תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עבודה זרה מטמאה במשא: **גמ'** תנן התם מי שהיה (ד) ביתו סמוך לעבודה זרה ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס לתוך שלו ד' אמות ובונה

היה

דלא מקנחיתו בחספא. שיכול לעשות לכם כשפים: **ולא קטיל לכו כינא אמנייכו.** ואין אתם הורגין כינה בבגדיכם: **ולא אכיל לכו ירקא מכישא דאסר גינאה.** אין אתם מוציאין שום וכרישא וכלל מאגודה שאוגדין הגננים ואוכלים אלא אתם מתירין האגודה תחילה. ש"מ כל הני קשה לכשפים: **מותיב לי במילי דעלמא.** מושיבני לפניו בדברי חנם שאינו תורה: **לא ליתיב בהדיא.** במהרה ובחוזק לפי שנפתח הנקב בחוזקה וינתקו שיני הכרכשא ויוצאת: **ולא ליטרח טפי.** פדיימנבר"א בלע"ז: **מקנח בצרור.** בשבת אע"פ דלאו בר טלטול הוא בעלמא: **ואינו מקנח בחרס.** משום סכנה: **מקנח בחרס.** שיש תורת כלי עליה: **באוגני כלים.** שהם חלקים ואין מקרעין את הבשר: **ואינו מקנח בעשבים.** שהעשבים לחים וחותכין את הבשר. ורבותינו מפרשים משום תלישה ואיני יודע מהו דאי בעשבים מחוברין מי איכא מאן דשרי וכמדומה אני דמוקמי לה במחוברין ומקנח בהן במיכוכן: **ואינו מקנח בצרור.** דלאו בר טלטול הוא הלכך מקנח בעשבים כשהן במחובר ולא יזיז. ומשום שימוש במחובר לא מיתסר כדאמרי' בעירובין בפרק ג' (דף לד:) דלא אסרו אלא באילן וקנים (ב) ועוזרדין לפי שהן קשין: **שיניו נושרות.** שיני הפה מכרכשא: **לחין.** אין אור שולט בו: **רוח רעה.** ריח הפה שהזבל מרקב במעיים ויוצא ריח דרך פיו: **רוח זוהמא.** כל גופו מסריח בזיעה מסרחת שהריח נבלע בבשרו ובאבריו והוה בו זיעה מזוהמת: **ואינו יכול לפנות.** שאין הנקב נפתח: **יסתלק לצדדין.** כשבדק עצמו בזוית זו יסתלק לזוית אחרת ויבדוק: **טייעא.** ישמעאל: **הנכנס לסעודת קבע.** ובגנאי הוא לו אם יצטרך לעמוד מן הסעודה ולפנות: **י' פעמים.** ימתין בין פעם לפעם ויבדוק עצמו: **ואמרי לה ד' פעמים של י' י'.** דהכי עדיף טפי שהילוך מרובה מוריד הזבל לנקביו: **מתני' בין פצים לחברו.** כשמסדרין פצימין ועמודים וקורות ועושין סואר של קורות על הארץ ויש חלל בין זה לזה סומכן מתחתיו שלא יתעקם: **זכר לדבר.** דחרס חשיב בחתיית אור: **לחשוף.** לדלות. ומכירו חשפי שובל (ישעיה מז) חשפי מים שעל הנתיבה שתצטרכי לעבור הגשמים ושטיפת נהרות (ס): **מגבא.** גומא שמים נקבצין בתוכה: **גמ'** (ג) **מסתברא שיעורא דרבי יוסי נפיש ומקרא שיעורא דר' מאיר נפיש.** אתקפתא היא כלומר לפי דבריהם נראה שרבי מאיר מחמיר דאמר לחתות בו אור ולא פי' שיעורא וחרס פורתא חזי לחתא גחלת ואילו לקבל רביעית מים נפיש שיעורא וכי מעיינת בקרא לחשוף מים זוטר דאי ס"ד לחשוף מים נפיש לייט לה שלא יותר בה אפילו כלי קטן והדר אמר כלי גדול וכי דרך המקללים כן: **אמר אביי מתני'.** דקאמר רבי מאיר לחתות אור מיקידה גדולה קאמר שאפילו גחלת קטנה אינו ראוי לחתות בה אלא בחרס גדול מפני שהוא נכוה: **שפיר קאמר ר' יוסי.** דמדלייט לה בה ש"מ דחזי: **אפילו מידי דלא חשיב.** כגון לחשוף מים לא לישתכח בה ולעולם לא חשיב שיעורא אלא לחתות אור:

הדרן עלך המוציא יין

אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה כו'. משום דבעי למיתני בהדייהו מניין שמרחיצין את המילה (לקמן פו.) כייל נהו להנך דדמיין לה: **במשא.** אדם הנושאה: **תזרם כמו דוה וגו'.** בעבודה זרה משתעי: **גמ' כותלו סמוך לעבודה זרה.** שהיה אותו כותל מחיצה אף לבית עבודה זרה: **אסור לבנותו.** דקמהני לעבודה זרה:

היה

אמר רבי עקיבא מניין לע"ז כו'. פי' בקונטרס דנקט לה הכא משום דבעי למיתני מנין שמרחיצין את הקטן ואין נראה דא"כ בההוא הוה ליה להתחיל ועוד דהוה ליה למתנייה בפרק רבי אליעזר דמילה אלא נראה אגב דתנא לעיל בסוף המוציא קראי דאסמכתא גבי חרס נקט נמי הכי קראי דאסמכתא וקרא דתזרם כו' הוא סמוך להאי קרא דאייתי לעיל לא ימצא במכיתתו חרש וגו': **אסור** לבנותו. אפילו למ"ד בפרק קמא דמס' ע"ז (דף יג.) נהנה אסור מהנה מותר ה"מ לגבי מכס שאין נראה כל כך לע"ז כוונתו אלא שנותן כדי שיניחוהו לעבור אבל הכא נראה כאילו בונה לה בית (ה) ע"ז: **כונס** לתוך שלו ד"א. במסכת ע"ז פריך עלה והא שביק רווחא לעבודה זרה ומשני לה:

אבניו

עין משפט נר מצוה

לז א ב מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ה טוש"ע או"ח סימן שיב סעיף ה:
ג טוש"ע או"ח סימן ג' סעיף יא:
לח ד מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה ב:
לט ה מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יא:
א ו מיי' פ"ח מהלכות ע"ז הלכה ה טוש"ע יו"ד סימן קמג סעיף א:

◆

תורה אור השלם

1 וּשְׁבָרָהּ כְּשֵׁבֶר נֵבֶל יוֹצְרִים כָּתוּת לֹא יַחְמֹל וְלֹא יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד וְלַחְשֹׂף מַיִם מִגֶּבֶא: ישעיהו ל יד
2 וְטִמֵּאתֶם אֶת צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר לוֹ: ישעיהו ל כב

◆

מוסף רש"י

דלא מקנח לכו בחספא. אין אתם מקנחין עצמכם בחרס בבית הכסא (חולין קה:). **שיניו התחתונות.** שיני הפה ושיני בית הנקב שהכרכשתא מחוברת בהן לעגמות והן כמין מלתעי בשר (חולין מח:). **יהלך עשרה פעמים.** ובכל פעם ופעם בודק עצמו וישב, אולי יוכל לפנות, שההילוך מוריד הגדולים לנקב (ברכות כג:). **בין פצים לחברו.** כמו פצימי פתחים ופצימי חלונות הקבועים בחומה וכן של עץ ומודדים אותם למטה ולמעלה ומשני רוחות ופעמים שכן קצרן ברוחב ומוסיפין שנים זה אצל זה וצריך להוסיפן בשוה שלא יהא זה נמוך מזה ולא יהיו עקומים ובשאחד נוטה נותן לתחתיו חרס או אבן להשוותו, או כשאין די ברוחב שניהם מבדילן זה מזה מעט ונותן חרסים וקיס ביניהם (ביצה לב. ובע"ז ב"ב ב:). **ולא ימצא במכיתתו.** בתליתת שבריו, חרס גדול שיהא ראוי לחתות בו אש מיקוד ולשאת בו אש מן הכירה, ולחשוף מים. לדלות, מגבא. גב מלא מים (ישעיה ל יד). **משם ראיה.** בתמיה (סוכה כח.).

הדרן עלך המוציא יין

תזרם כמו דוה. יהיו מאוסות בעיניך כנדה (ישעיה ל כב). **מה נדה מטמאה במשא.** דכתיב (ויקרא טו) וכל הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו, אלמא עמידה לכלי אשר נשא אותה ואע"פ שלא נגעה, שאפילו היו עשרה כלים זה על זה כולן בכלל אשר תשב עליו הן (ע"ז מו:). **מי שהיה ביתו סמוך לעבודה זרה.** שהיה אחד מכותלי עבודה זרה, והבית עצמו נפל (ע"ז מז:). **אסור לבנותו.** שבונה כותל לעבודה זרה (שם).

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך ליטחר פי' לא יעצים עצמו אחר ללחוץ], ב) [לעיל נב: וש"נ], ג) חולין קה:, ד) [כרב אלפס איתא הנצרך להפנות ואכל רב חסדא ורבינא וכו' ע"ש], ה) לעיל מח. ע"ש, ו) ברכות כג., ז) ב"ב כ: פסחים לט., ח) [ניתנין חרס בין הפסרים כדי שיכנס בהן הרוח ויבשו מפני שלחין הן. ערוך ערך פלס], ט) [לעיל כט: וש"נ], י) רש"ל מ"ז, כ) [נ"ל מנין עי' תוס' פרק מנין], ל) ע"ז מו:, מ) [פי' רש"ל], נ) [וע"ע תוספות ע"ז יג. ד"ה אגב מהנה].

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה חרס כדי וכו' ולחשוף מים מגבא הוא סוף המשנה ואח"כ מתחיל גמרא מסתברא שיעורא דר' יוסי נפיש: (ב) רש"י ד"ה ואינו מקנח וכו' וקנים ועוזרדין ופרישין קשין. נ"ב לשון משנה כרים כלאים ורים מעשרות הפריצין והעוזרדין: (ג) ד"ה מסתברא שיעורא דר' יוסי: (ד) גמ' מי שהיה כותלו סמוך לאשרה:

◆

רבינו חננאל

לענין חרס, מיסברא שיעורא דר' יהודה פחות, ודר"מ נפיש מיניה, ודר' יוסי נפיש מיניה. אבל מן קראי שיעורא דר"מ נפיש דאי ס"ד שיעורא דר' יוסי נפיש, דההוא כדי לקבל רביעית לייט להו תחילה שלא ימצא דבר קטן שהוא כדי לחתות אש מיקוד, והדר לייט שלא ימצא דבר גדול כדי לקבל רביעית. ומקשינן היכי אמרת מכל מקום דשיעורא דר"מ נפיש מדר' יוסי, והלא דבר ידוע שיש לחתות אש [אפילו] בחרס קטנה שאין בה כדי לקבל רביעית. ופרקיה אביי להאי קושיא לא תימא לחתות אש כדי להדליק ממנה במקום אחר אלא לחתות אש מיקידה גדולה כדי להתחמם בגנרה ומקשינן אי מחשב קא חשבת מקראי ושיעורא [נ"א: דשיעורא] דר' מאיר נפיש, שפיר קאמר ליה ר' יוסי משם ראיה דהא חשיב חרס לחשוף מים. ומפרקינן לדר"מ דאמר ולחשוף מים לאו חשיבותא היא, ולא חשיב אלא לחתות אש, ולא מיבעיא קאמר, דלא מיבעיא מידי דחשיב דלא שבקינא אלא מאי דלא חשיב נמי לא שבקינא, ולעולם שיעור הוצאה מאי דחשיב הוא.
סליק פרק המוציא יין
פרק תשיעי
אמר ר' עקיבא מניין לעבודה זרה שהיא מטמאה במשא כנדה שנאמר תזרם כמו דוה. אגב דתנא אסמכתא מן קראי בסוף המוציא יין, לענין שיעור חרס, אדכר נמי הני שית אסמכתא. ראשונה אליבא דר' עקיבא ושארא כולהו לדברי הכל.